

**Тема. Тире між підметом і присудком у простому реченні****Мета:**

- поглибити знання учнів про вживання тире між підметом і присудком; формувати вміння формулювати визначення, будувати гіпотези;
- розвивати вміння правильно ставити розділові знаки, обґрунтовувати їх уживання за допомогою вивчених правил;
- удосконалювати вміння володіти різними видами мовленнєвої діяльності; тлумачити поняття; учити враховувати вплив слова на психічне життя людини;
- виробляти в учнів уміння об'єктивно оцінювати свою роботу; розвивати увагу, уяву, логічне мислення; удосконалювати культуру мовлення; виховувати культуру мовлення.

**Тип уроку:** урок застосування набутих знань, умінь і навичок.

**Обладнання:** підручник, таблиця, тестові завдання, текст для редагування.

**Перебіг уроку**

*Пам'ятаймо, чий ми сини,  
Пам'ятаймо, що ми з України.*

*В. Лазаренко*

*Той, хто не любить свою країну,  
нічого любити не може.*

*Д. Байрон*

**I. Організаційний момент****1.Привітання****2.Забезпечення емоційної готовності до уроку****Орфоепічна хвилинка**

*Прочитайте наведені слова, правильно наголошуючи їх.*

*Виразно, добуток, завдання, запитання, кілометр, листопад, новий, одинадцять, ознака, посередині, предмет, сантиметр, черговий, читання, чотирнадцять, жалюзі, донька, подруга.*

**II. Актуалізація опорних знань**

Запишіть речення. З'ясуйте, якими однорідними членами воно ускладнене.

*Джордано Бруно, видатний філософ та поет епохи Відродження, походив з неможливої італійської родини. У дитинстві його віддали в монастир, але*

*хлопець утік і подорожував Європою, пізніше видавав книги та проповідував. У його вченні цікаво поєднані наука і магія, обґрунтування нескінченності всесвіту й віра в переселення душ. Один венеційський аристократ написав донос до інквізиції, бо не хотів платити філософу за поради й консультації. Постраждав Джордано не через свою філософію, а через принципове протистояння здирицтву монастирів (За матеріалами Інтернету).*

### **Перевірка домашнього завдання**

## **III. Мотивація навчальної діяльності школярів**

### **1. Робота з епіграфом**

Прочитайте епіграфи до уроку, поміркуйте над значенням висловів.

Складіть усне зв'язне висловлювання, пояснюючи один із даних висловів.

## **IV. Повідомлення теми й мети уроку**

*Учні записують у зошит число й тему уроку.*

## **V. Опрацювання навчального матеріалу**

### **1. Робота з таблицею**

У кожного учня є таблиця, яку, проаналізувавши приклади, потрібно доповнити правилами про вживання тире між підметом і присудком.

У реченнях підкресліть підмет і присудок, визначте їх морфологічне вираження. Сформулюйте правило, запишіть його схематично.

| Тире між підметом і присудком                                               |         |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------|
| Приклад                                                                     | Правило |
| 2. Малі дітки — ясні зірки: світять і радують у темну ніч (Нар. творчість). |         |
| 3. Жити — Вітчизні служити (Нар. творчість).                                |         |
| 4. Пам'ятаймо: що держава — це ми (О. Глушко).                              |         |
| 5. Два на два — чотири.                                                     |         |
| 6. Завдання молоді — вчитися.                                               |         |

### **2. Дослідження**

Прочитайте речення. Знайдіть підмет і присудок. Дослідіть, чому між ними тире не ставиться.

*Ти друг, ти вірність (М. Рильський).*

*Діти як квіти: полий, то роститимуть (Нар. творчість).*

*Серце не камінь.*

*Почуття великі і глибокі.*

### 3. Читайте – міркуйте – робіть висновки

Прочитайте речення. Поміркуйте, чому за однакових умов вираження головних членів речення розділові знаки поставлено по-різному? Думку обґрунтуйте.

1. *Життя, безумовно, добрий учитель, але дуже дорого бере за свої уроки (Народна творчість).*

2. *Життя, мабуть, – це завжди Колізей (Л.Костенко).*

Поясніть, як ви розумієте зміст речень.

### 4. «Павутинка»

З'єднайте частини речень лівої і правої колонок. Запишіть, прислів'я, вставивши, де потрібно, тире між підметом і присудком.

|                                      |                                  |
|--------------------------------------|----------------------------------|
| <i>Добре слово людині...</i>         | <i>... довга дорога.</i>         |
| <i>Між «говорити» і «робити» ...</i> | <i>... варте завдатку.</i>       |
| <i>Слово ...</i>                     | <i>... що дощ у погоду.</i>      |
| <i>Найкраще ...</i>                  | <i>... ключ від серця.</i>       |
| <i>Приємне слово ...</i>             | <i>... просто сказане слово.</i> |

### 5. Вибірково-розподільний диктант

Запишіть окремо речення, розподіливши на дві групи: ті, у яких між підметом і присудком поставили тире, і ті, у яких тире не ставиться. Поясніть орфограми.

1. *Сміятися над розумним це привілей дурнів (Жан Лабрюєр).* 2. *Лиш боротись значить жити (І. Франко).* 3. *Дружити значить бути старанним учнем у школі вимогливості (В. Сухомлинський).* 4. *На гіллі рясному цвіт немов сніжинки (В. Сосюра).* 5. *Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм (О. Довженко).* 6. *Краса душі, краса любові найвища на землі краса (В.Сосюра).* 7. *Вірити в казку щасливому бути (М. Дмитренко).* 8. *Творчість завжди мрійна і тривожна (В. Симоненко).* 9. *Бути людиною дертись по вертикальній стіні (В. Стус).* 10. *Мрійники це стратегічний ресурс будь-якої країни (С. Дацюк).*

### 6. Виконання вправи з підручника

#### 7. Тестові завдання

1. Тире між підметом і присудком обов'язково слід поставити в реченні (розділові знаки пропущено)

А Усе геніальне просте.

Б Собор як свіча.

В Мова не полова

Г Мова одяг думок.

Д Ти втілення добра.

2. Тире між підметом і присудком НЕ ОБОВ'ЯЗКОВО ставити в реченні (розділові знаки пропущено)

А «Віють вітри...» за жанром пісня.

Б Життя прожити не поле перейти.

В Сміле слово то наші гармати.

Г Шість і чотири десять.

Д Поле як море.

3. Між підметом і присудком правильно поставлено тире в реченні

А Книги – морська глибина.

Б Сини – як зима і літо.

В Кохання – не іграшка.

Г Усі дерева - пам'ять роду.

Д Квітки конвалії – найніжніші.

4. Тире між підметом і присудком ставиться в усіх випадках, **крім**

А Читати нові світи відкривати.

Б Кров людська не водиця.

В Сміле слово то наші гармати.

Г Мова одяг думок.

В Літні канікули улюблена пора.

5. Помилку у вживанні тире між підметом і присудком допущено в реченні

А Шість і чотири – десять.

Б «Віють вітри...» за жанром пісня.

В Лиш боротись – значить жить!

Г Самотність – це ж обірвана струна.

Д Черешні в нашому саду розкішні.

## 8. Навчальний диктант

*Гумор – це еліксир молодості. Кажуть, що почуття гумору визначає здоров'я нації — і фізичне, і душевне. Це так. Але разом із тим сміх – чудовий засіб комунікації. Люди сміються всі: сміються дід і дитина, козак і гречкосій, космонавт і садівник, батько і мати, дівчина і хлопець, німець і японець, бог і чорт, віруючий та атеїст — усі представники людської породи. Усмішка здорової людини – найкращий вияв інтелекту космосу. Хороший сміх сам по собі, посмішка над кимось, коли сміються не першими, а останніми. Але найкращий сміх – це самоіронія, коли людина ніби дивиться на себе збоку й насміхається над своїми власними недоліками або оптимістично аналізує недоліки середовища й обставин, що визначають її долю (За М. Никончуком).*

## 9. Редагування тексту

Відредагуйте поданий текст, усунувши лексичні й граматичні недоліки. Вставте пропущені літери, розділові знаки, опустіть риску.

*Доброта це якість яка повинна бути знайома кожній людині єю повинен володіти любий житель нашої планети. Добра людина завжди готова прийти на допомогу всім нужде...им і ві...ати оста...ій шматок хліба не/запропонувавши ні/чого взамін.*

*Доброта пови...а бути бе...корисливою. Якщо людина робить добро заради отрима...я чогось в/замін то таку людину не/можна назвати по/справжньому доброю. Доброта це те без чого ми не/можемо існувати і з таким твердже...ям важко не/погодитися.*

*Люди у всі часи вважали добро одним з най/важливіших людських якостей. Перемогу добра ми спостерігаємо в народних казках оповіда...ях та інших літературних творах різних жанрів. Людям подобається коли в книгах вони спостерігають перемогу добра над злом тому автори різних творів найчастіше закінчують свої твори саме перемогою (За матеріалами Інтернету).*

## **VI. Підсумок уроку**

### **Рефлексія**

*Сьогодні на уроці я...*

- дізнався(-лася)...
- зрозумів(-ла)...
- навчився(-лася)...
- найбільший мій успіх – це ...
- найбільші труднощі я відчув(-ла)...
- я не вмів(-ла), а тепер умію...

## **VII. Домашнє завдання**

1. Вивчити теоретичний матеріал підручника параграф 26.
2. Виконати вправу з підручника № 204.